



RAQAMLI TRANSFORMATSIYA TUSHUNCHASI, MOHIYATI VA KICHIK KORXONALAR FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI

Mirzaxmedov Mirzohid Mirobidovich

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi magistratura bosqichi
tinglovchisi, m.mirzakhmedov1960@gmail.com .

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15525809>

ARTICLE INFO

Received: 15 th May 2025

Accepted: 19th May 2025

Published: 27th May 2025

KEYWORDS

raqamli transformatsiya, kichik korxonalar, biznes jarayonlari, innovatsiyalar, raqobatbardoshlik, texnologiya

ABSTRACT

Ushbu maqola raqamli transformatsiya tushunchasining zamonaviy ta'rifini, uning asosiy xususiyatlarini va kichik korxonalar faoliyatidagi o'rnini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqot adabiyotlar tahlili metodidan foydalangan holda, raqamli transformatsiyaning kichik biznes rivojlanishidagi ahamiyatini ochib beradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya kichik korxonalar uchun raqobatbardoshlik oshirish, mijozlar bilan munosabatlarni yaxshilash va biznes jarayonlarini optimallashtirishning muhim vositasi hisoblanadi. Biroq, kichik korxonalar raqamli transformatsiya jarayonida moliyaviy resurslar tanqisligi, kadrlar malakasi etishmovchiligi va texnologik murakkablik kabi qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

KIRISH

XXI asrning uchinchi o'nyiligi dunyoda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va ularning barcha iqtisodiyot tarmoqlariga singib borishi davrida kichik korxonalar ham raqamli transformatsiya jarayonidan chetda qola olmaydi. Raqamli transformatsiya biznesning barcha sohalariga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish, uning faoliyat ko'rsatish va mijozlarga qiymat yetkazish usullarini tubdan o'zgartirish jarayoni sifatida qaralmoqda [1].

Zamonaviy bozor sharoitida raqamli transformatsiya kichik korxonalar uchun nafaqat tanlov, balki zarurat bo'lib qolmoqda. Texnologik platformalardan foydalanayotgan bizneslarning 89 foizi 2022-2023 yillarda foyda ko'rsatkichlarini oshirgan, bu ko'rsatkich kam texnologiyadan foydalanayotgan bizneslar uchun 72 foizni tashkil etgan [2]. Bu statistik ma'lumotlar raqamli transformatsiyaning kichik korxonalar faoliyatidagi samaradorligini isbotlaydi.

O'zbekiston Respublikasida ham raqamli transformatsiya jarayoni jadal sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Kichik va o'rta korxonalar O'zbekiston yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 53,3 foizni tashkil etadi [3], bu esa ularning raqamli transformatsiyasi mamlakatning umumiy iqtisodiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot adabiyotlar tahlili metodiga asoslangan holda amalga oshirildi. Zamonaviy xorijiy va mahalliy manbalar, ilmiy maqolalar, shuningdek amaliy tajribalar tahlil qilindi. Asosan 2022-2025 yillardagi yangi ma'lumotlardan foydalanildi.

Raqamli transformatsiya tushunchasini turli olimlar har xil jihatdan ta'riflashgan. McKinsey kompaniyasining tadqiqotlari bo'yicha, raqamli transformatsiya - bu tashkilotning doimiy ravishda yaxshilanish va o'zgarish usullarini qayta shakllantirishga qaratilgan uzoq muddatli harakat hisoblanadi [4]. Bu ta'rif raqamli transformatsiyaning bir martalik jarayon emas, balki doimiy rivojlanish ekanligini ta'kidlaydi.

Rus olimlarining tadqiqotlari raqamli transformatsiyani biznes modellarini tubdan o'zgartirish jarayoni sifatida ko'rib chiqadi. Raqamli transformatsiya kichik biznes uchun yangi va muqarrar rivojlanish bosqichi bo'lib, raqobatbardosh bo'lish va yangi imkoniyatlardan foydalanish uchun zarur ekanligini ta'kidlaydilar [5]. Bu yondashuv raqamli transformatsiyaning zaruriligini ta'kidlaydi.

Zamonaviy tadqiqotlar raqamli transformatsiyaning asosiy yo'nalishlarini belgilaydi: sun'iy intellekt va avtomatizatsiyaning biznes jarayonlariga integratsiyasi, mijozlar tajribasini yaxshilash uchun AI chatbotlar va shaxsiylashtirilgan tavsiyalar tizimining joriy etilishi [6].

NATIJA VA MUHOKAMA

Adabiyotlar tahlili natijasida raqamli transformatsiyaning kichik korxonalar faoliyatidagi quyidagi asosiy afzalliklari aniqlandi:

Biznes samaradorligining oshishi: Raqamli vositalar zerikarli vazifalarni avtomatik bajaradi, xatolarni kamaytiradi va vaqtni tejaydi, bu esa kichik biznes egalari muhimroq vazifalarga e'tibor qaratish imkonini beradi [7]. Bu ayniqsa cheklangan resurslarga ega kichik korxonalar uchun muhimdir.

Xarajatlarni kamaytirish: Raqamli yechimlardan foydalanish eski usullarga qaraganda arzonroq bo'lishi mumkin, masalan, bulutli ma'lumotlar saqlash jismoniy saqlashdan ko'ra xavfsizroq va tejamkorroq hisoblanadi [7].

Mijozlar xizmatini yaxshilash: Raqamli texnologiyalar mijozlar bilan tezkor aloqa o'rnatish, ularning ehtiyojlarini tez aniqlash va qondirish imkonini beradi. O'z-o'zini xizmat ko'rsatish imkoniyatlarini taqdim etish mijozlarga vaqt tejashga yordam beradi [8].

Yangi bozorlar va mijozlarga kirish: Onlayn marketing yangi mijozlarni jalb qilishi mumkin va raqamli savdo platformalari sotishni oshirishi mumkin [7].

Biroq, raqamli transformatsiya jarayonida kichik korxonalar qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda:

Moliyaviy cheklovlar: Kichik va o'rta biznes vakillari raqamlashtirishga 100 ming so'mdan bir necha million so'mgacha turli hajmdagi sarmoyalar kiritmoqda [9]. Mablag'lar tanqisligi ko'plab korxonalar uchun asosiy to'siq hisoblanadi.

Bilim va tajriba etishmovchiligi: Raqamli texnologiyalar sohasida bilim va tajriba yetishmovchiligi muvaffaqiyatli raqamli transformatsiya o'tkazishda to'siq bo'lishi mumkin [9].

Natijalarni baholash murakkabligi: Raqamli transformatsiya samaradorligini baholash uchun aniq ko'rsatkichlar va metrikalar yo'qligi korxonalar rahbarlarini qiyinchiliklarni keltirib chiqarmoqda [9].

O'zbekiston kontekstida raqamli transformatsiya davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanmoqda. "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi doirasida 587 ming nafar kishini, shu jumladan "Bir million dasturchi" loyihasi orqali 500 ming nafar yoshlarni kompyuter dasturlash asoslariga o'qitish tashkillashtirilmoqda [10].

XULOSA

Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli transformatsiya zamonaviy kichik korxonalar faoliyatining ajralmas qismi bo'lib, ularning raqobatbardoshligi va barqarorligi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi kichik korxonalar uchun biznes

jarayonlarini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish, mijozlar xizmatini yaxshilash va yangi bozorlar ochish imkonini beradi.

Biroq, kichik korxonalar raqamli transformatsiya jarayonida moliyaviy resurslar tanqisligi, kadrlar malakasi etishmovchiligi va texnologik murakkablik kabi qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bu muammolarni hal qilish uchun davlat qo'llab-quvvatlash dasturlari, ta'lim va malaka oshirish kurslari, shuningdek bosqichma-bosqich transformatsiya strategiyalari zarur. Kelajakda kichik korxonalarning raqamli transformatsiyasi sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar va Internetga ulangan qurilmalar (IoT) kabi zamonaviy texnologiyalardan kengroq foydalanish yo'nalishida rivojlanishi kutilmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Raconteur. (2024). Digital transformation: does it still have any meaning in 2024? *Raconteur Media*.
2. Mastercard. (2024). Small business digital transformation in 2024. *Mastercard Newsroom*.
3. KPI System. (2023). Raqamli transformatsiya: Biznesingiz uchun asosiy strategiyalar. *KPI.com*.
4. McKinsey & Company. (2024). What is digital transformation? *McKinsey Explainers*.
5. Мызрова К.А., Панько Ю.В. (2024). Цифровая трансформация малого бизнеса: возможности, перспективы и препятствия. *Креативная экономика*, № 12.
6. Flexy Global. (2025). Digital transformation: Embracing the future of business in 2024. *Flexy Global Resources*.
7. Docupile. (2025). Digital transformation for small business- Trends 2024. *Docupile Blog*.
8. Samsung Business. (2024). How digital transformation helps small businesses grow. *Samsung Business Insights*.
9. CNews. (2024). 4 барьера на пути цифровизации малого и среднего бизнеса: как их преодолеть. *CNews*.
10. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. (2020). "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. *MITC.uz*.